

dag is niet bedoeld om de voorafgaande dagen uit te wissen.

De landdieren delen in de zegen over de mens. Het bijbelverhaal wil de hoogmoedige mens voorhouden: de mug en de worm waren er eerder dan u! Met 'Adam eerst, daarna Eva' sluit Paulus aan bij de joodse voorstelling: wat eerder geschapen is, is belangrijker. De ouderdom van de bomen maakt de mens deemoedig.

d. Juist door het begrip 'beeld Gods' wordt een **relatie** tussen God en mens uitgedrukt. De vrijheid die de mens ontvangt, kan daarvan niet worden losgemaakt. Zij is gericht op het doel van de opdracht. Per geval moet bekeken worden, vanuit welk mensbeeld voor welk doel met welke middelen de mens zijn vrijheid gebruikt. Planten en dieren worden geschapen 'naar hun aard',

genover de natuur benadrukken.

f. God blies de levensadem in zijn neus: de mens zal schepsel blijven en nooit deelhebben aan de oneindige mogelijkheden van God zelf (wat b.v. Moltmann, meer rooms dan reformatisch, wel verwacht).

g. De mens krijgt de opdracht te heersen over de aarde, maar dat heersen moet analoog zijn aan Gods regeren over de mens. Hoe God heerst, zien wij in Jezus die de minste wilde zijn. Zijn heersen is dienen.

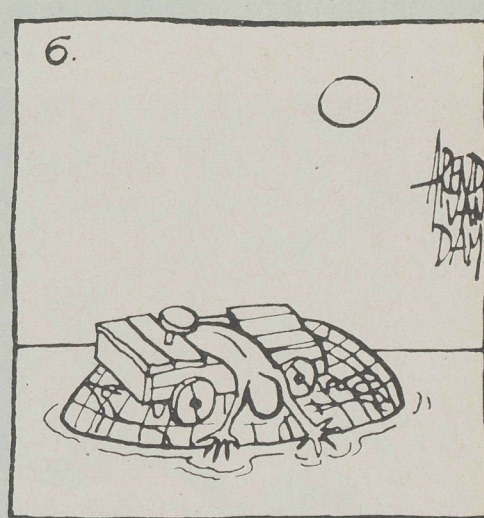
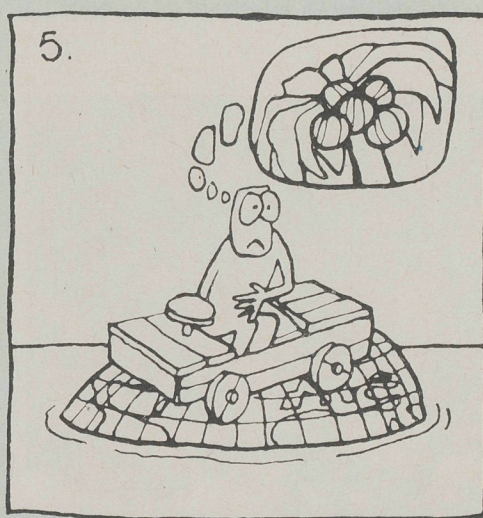
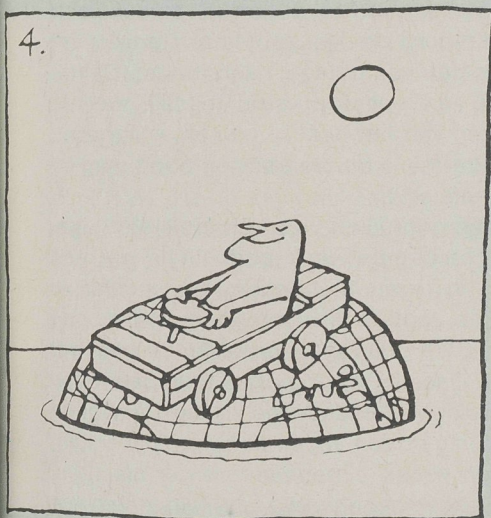
h. Niet tot heer óver de aarde is de mens gesteld, maar tot heer óp aarde. Het hebreeuwse woord voor 'bewerken' bevat de notie van het dienen. De aarde wordt bediend. Genesis zegt niet dat de hof er is voor de mens.

de aarde bewoonbaar wordt. Wie 'weest vruchtbaar' losmaakt van 'bewoon de aarde', maakt de mens tot een natuurnoodwendigheid. Dat is bij de konijnen af.

De aarde moet bewoonbaar blijven en dat betekent een geboortenregeling. Dat zit er in Genesis al in. En Deuteronomium 33 geeft een bedekte hint: laat Ruben niet op de toer gaan van de ongeremde vitaliteit, laten zijn mannen te tellen blijven!

Dat de uitverkorene vaak vitaal blijkt te zijn, wil niet zeggen dat het vitale uitverkorene is. Ook de kinderloze krijgt een naam, een huis in Israël (Jesaja 56).

Wie geboortenbeperking onnatuurlijk noemt, vergeet dat juist de ouderzorg van de boven de natuur staande mens natuurlijk is en dat trouwens ook in de natuur de meeste eikels nooit een eik worden. Dat men de natuurlijke gevolgen van een na-

maar de mens 'in Gods beeld': als ook **hij** zich 'naar zijn aard' zou gedragen, driftig en willoos, wordt de aarde onbewoonbaar. Het is de aard van dingen en planten en dieren zich beschikbaar te houden, zich te laten gebruiken, maar juist daarom mag de mens hen niet overweldigen. Hij moet rekening houden met de aard van de andere levende wezens en de wetten waarnaar God hen laat leven. Een goede ruiter kan volgens Barth nooit geheel goddeloos zijn!

e. De mens werd geformeerd van stof uit de aardbodem. Juist als aardman beseft hij dat de aarde niet hém toebehoort. Als aarde-bewoner heeft hij er weet van, dat het wezenlijke van wonen is: verschenken, de dingen sparen. Adem en adamah horen bijeen en zijn van elkaar afhankelijk. Zij bewaren elkaar wederzijds voor vergoddelijking! De mens is een deel van de natuur en mag dus niet eenzijdig zijn positie te-

i. De mens moet bovendien de hof 'bewaren', een te tamme vertaling voor een woord dat 'bewaken' betekent. Hij moet de hof in bescherming nemen tegen . . . tegen wie anders dan de méns? Hij moet vooral **zichzelf** in de gaten houden! De natuur heeft een eigen wezen dat behoed moet worden. De mens moet een evenwicht zoeken tussen techniek (bewerken!) en natuur (bewaren!).

j. De naamgeving van de dieren door Adam wijst allereerst op een nauwe verwantschap tussen mens en dier.

k. De sabbat is gericht tegen het ongelimiteerde gebruik van de techniek: God zelf schenkt het vuur aan de mens, maar iedere zevende dag moet deze het weer teruggeven.

l. 'Wordt veel' betekent: verspreidt u zo, dat

tuurproces niet mag vrijdelen, berust op de onbijbelse gedachte: wat de natuur doet, is goed.

Biologen stellen wel eens de vraag of 'wordt talrijk' een gebod of een verlof is. Het is beide, maar dan niet tot een onbeperkte groei. De paus misbruikt deze bijbeltekst voor een heidense visie. Heidenen verheerlijken de mens als een natuurwezen, maar de bijbel ziet hem als beeld van God die wonen wil.

Israël weet dat er geen verwekkingen kunnen plaatsvinden dan in het perspectief van het scheppingsverhaal, waarin ook de schepping van culturen aan de orde is.

Daarom grijpt het begin van Genesis 5 nog even terug op Genesis 1. Er is hier geen natuurdrijf in het spel. Alles is betrokken op het bewonen van de aarde. Nota bene: zelfs het paradijs is begrensd. Een afgeperkte tuin is iets anders dan wat een imperialistisch kapitalisme voor ogen heeft.